

ARTIKEL 3 2019

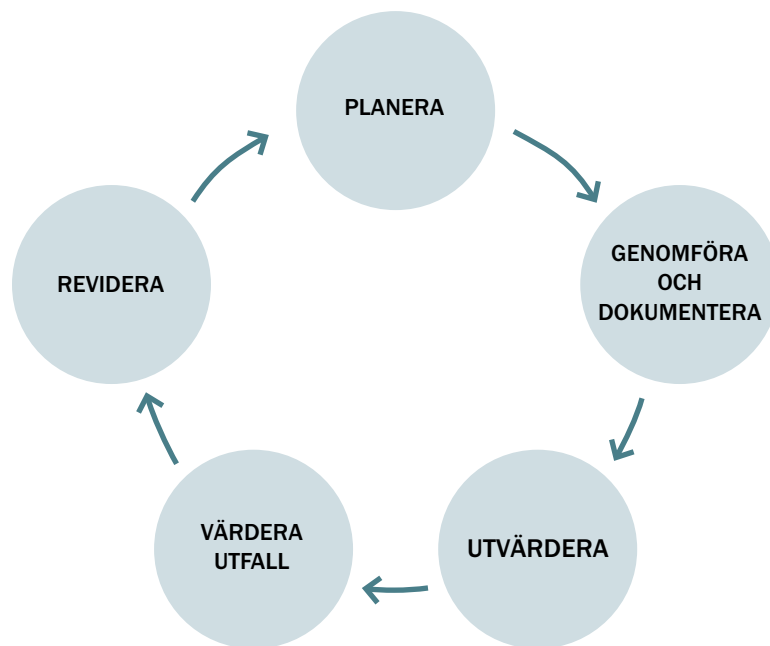
1a. Verktyg för att cykliskt planera, genomföra och utvärdera ett moment med fokus på barn med ett annat modersmål än svenska som nyligen anlant till Sverige

I fokus i denna artikel är barn med ett annat modersmål än svenska och särskilt nyanlända. I grundskolan definieras nyanlända barn på ett tydligt sätt genom skollagen. Som nyanlända räknas de elever som påbörjar sin skolgång senare än skolstarten det året barnet skulle fylla sju år. För förskolebarn finns ingen sådan definition utan den korrekta benämningen är således barn med ett annat modersmål än svenska som nyligen anlant till Sverige. För läsbarhetens skull används i denna text nyanlända barn.

Språk utvecklas i interaktion och för ett syfte. I förskolan kan förskolepersonalen stötta och snabba på språkutvecklingen för sina andraspråksbarn genom aktiviteter som har fokus på både språk- och kunskapsutveckling. Ur ett språkperspektiv innebär detta arbete bl.a. att i interaktion i naturliga sammanhang ge modeller med murbruksord till de centrala tegelstensord som det aktuella stoffet i aktiviteten kretsar kring (se Andraspråksinläring och flerspråkighet).

I förskolor där flera barn delar samma modersmål och det finns möjlighet till en tvåspråkig personalresurs är användningen av barnens modersmål i aktiviteten en snabb, förståelsesäkrande och identitetsstärkande handling (Lpfö18). De flerspråkiga barn som är födda i Sverige och tidigt börjat i förskolan har kanske mött svenskan innan de börjat producera sitt modersmål. Dessutom tillbringar de flesta barn många timmar per vecka i förskolan vilket kan innebära att modersmålet inte utvecklas så starkt som förväntat om det inte används i förskolan. Det är också ett faktum att barn snabbt tar ställning till om det är möjligt eller ens 'tillåtet' att använda modersmålet i förskolan (Axelsson 2005). För barn som inte har en samtalspartner på modersmålet i förskolan behövs ett än närmare samarbete med vårdnadshavaren.

För att utveckla sin svenska behöver de nyanlända barnen ett inflöde av det nya språket i meningsfulla sammanhang. Och detta inflöde behöver planeras, dokumenteras och utvärderas. Här följer en modell för hur detta kan göras.

Figur 1. Modell för språk- och kunskapsutvecklande arbete i den flerspråkiga förskolan

Planera

Planeringen av ett utbildningsmoment omfattar flera komponenter och utgår från de barn som aktiviteten riktas till. Aktivitet står här för ett planerat lärtillfälle som förskolans personal iscensätter för att ge barnen tillfälle till utveckling av nya förmågor, kunskaper och värden. Aktiviteten kan ingå som ett moment i ett större temaområde som tema hus (se Andraspråksinläring och flerspråkighet) och t.ex. innebära att barnen konstruerar hus av olika material eller samtalar om husen i grupp. Planeringen utgår från de individuella barnens intressen och behov. De specifika frågorna är:

- Vilken ålder har barnen?
- Vilken språklig bakgrund har barnen?
- Hur länge har barnen varit i Sverige respektive i förskolan?
- Vilken språkförmåga har barnen i svenska?
- Hur stor kommer barngruppen att vara?
- Tid och plats för aktiviteten?
- Vad är målet med aktiviteten?
- Vilka förmågor, kunskaper och värden vill vi att barnen utvecklar under denna aktivitet?
- Vilken stöttning kommer barnen få under aktiviteten?
- Hur anknyter aktiviteten till Lpfö18?

”Förskolepersonalen har en central roll i att främja barnets språkutveckling, identitet och lärande genom att undervisa, stötta och uppmuntra (Lpfö18)”

Genomföra och dokumentera

Aktiviteten genomförs på det sätt som den är planerad och dokumenteras i form av film, foto eller anteckningar under eller efter aktiviteten. Dokumentationen styrs av målet för aktiviteten samt de förmågor, kunskaper och värden som barnen avses utveckla genom aktiviteten.

Utvärdera momentet

Utvärderingen utgår från målet för aktiviteten, målen i Lpfö18 samt de förmågor, kunskaper och värden som barnen avses utveckla.

- Uppfylldes målet med aktiviteten och vilken anknytning finns till läroplanens mål (Lpfö18, s.12–20)?
- Deltog alla barn i aktiviteten?
- Kom alla barn till tals under aktiviteten?
- Hur mycket monologiskt respektive dialogiskt tal förekom under aktiviteten? Av vilka?
- Genomfördes den planerade stöttningen under aktiviteten?
- Gav aktiviteten upphov till oplanerad stöttning och vilka uttryck tog den sig i så fall?
- Vad tyckte barnen om aktiviteten?

Värdera förändring i barnets språk och kunskaper

Förskolepersonalen har en central roll i att främja barnets språkutveckling, identitet och lärande genom att undervisa, stötta och uppmuntra (Lpfö18). En förändring i barnets sätt att uttrycka sig, språkligt och kunskapsmässigt, kan ses som tecken på lärande. Frågor att ställa är:

- Använder barnen vid senare tillfällen något av det språk, de kunskaper, de värden som kom till uttryck under aktiviteten?
- Tar barnen initiativ till repris på aktiviteten?

Revidera

Även den bästa plan kan behöva justeras efter möte med verkligheten. Utgångspunkten för revideringen är barnens delaktighet och inflytande i den målstyrda undervisningen samt personalens lyhördhet. Revideringen relateras till de frågor som ställdes vid planeringen av aktiviteten: barnens ålder, barngruppens storlek, nivå på barnens svenska (när aktiviteten genomförs på svenska), barnens tidigare bekantskap med aktiviteten, språkligt fokus, kunskapsmässigt fokus.